ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ[1] *(мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі)*

Собчик Л. Н.

Анотація. Собчик Л. Н., доктор психологічних наук, професор, продовжує тему своєї попередньої статті про досвід застосування психодіагностики в судово-експертній практиці, де йшлося про типи вже сформованих злочинців, і переносить увагу на запобігання злочинності серед підлітків та молоді, адже саме в цьому віці превентивні заходи доречні й своєчасні. Авторка доводить, що особистісна схильність до кримінальної поведінки поза грубою патологією виявляється насамперед у погано контрольованій агресивності, поєднаній з високою спонтанністю та низьким рівнем самосвідомості. За доби змін і соціальних потрясінь, коли попередня ідеологія й цінності руйнуються, а нові ідеали ще не сформовано, спотвореними виявляються модель соціально бажаної особистості та ієрархія цінностей. Найбільше це позначається на молодому поколінні й виявляється в розчаруванні, нігілізмі, негативному ставленні до дорослих, бунтарських тенденціях і запереченні будь-яких авторитетів. Такі зрушення, за її даними, фіксують психодіагностичні методики: високий профіль за шкалами імпульсивності, ірраціональності й ригідності за зниженого самоконтролю в СМІЛ (код 4986'-/), вибір кольорів 7 і 3 на перших позиціях у методі колірних виборів, високі показники агресивності й схильності до насильницьких протиправних дій (s+!! m-!!!) за тестом Сонді, генералізовані агресивні тенденції у Вербальному фрустраційному тесті, який авторка розробила замість тесту Розенцвейга, бо той слабко реагує на агресивність. У підлітків, які переживають жорстку ломку звичних з дитинства стереотипів і зіткнення з правдою життя, можуть виникати суїцидальні думки (профіль СМІЛ 2"4'-/9, послідовності колірних виборів 60752341 або 51074623, реакції s-! за Сонді), шкідливі звички й пристрасті або антисоціальні вчинки. Головний висновок тез: кримінальні тенденції не закладено природою, проте нестійкість слабко інтегрованої особистості за певних умов призводить до антисоціальної поведінки. Її ознаки – підвищена спонтанність у поєднанні з агресивністю за незрілої структури особистості, несформованого самоконтролю та егоцентрично-примітивної ієрархії цінностей без опори на мораль довкола й моральність усередині людини. Судовим експертам-психологам і фахівцям з ювенальної превенції тези дають перелік психодіагностичних маркерів ризику для роботи з неповнолітніми.

Ключові слова: запобігання злочинності, підлітки і молодь, агресивність, спонтанність, самоконтроль, ієрархія цінностей, СМІЛ, тест Сонді, Вербальний фрустраційний тест, антисоціальна поведінка, суїцидальні тенденції.

Crime Prevention

Sobchyk L. N.

Abstract. Sobchik L. N., Doctor of Psychology and professor, continues her earlier paper on the use of psychodiagnostics in forensic practice, which described types of already formed offenders, and turns to crime prevention among adolescents and young people, the age at which preventive measures are most appropriate and timely. She argues that a personal predisposition to criminal behaviour outside gross pathology manifests itself mainly in poorly controlled aggressiveness combined with high spontaneity and low self-awareness. In times of change and social upheaval, when the former ideology and values collapse and new ideals have not yet formed, the model of a socially desirable personality and the hierarchy of values become distorted. This affects the young generation most, showing itself in

disappointment, nihilism, negative attitudes towards adults, rebellious tendencies and rejection of any authority. According to the author, psychodiagnostic instruments capture these shifts: elevated impulsivity, irrationality and rigidity with reduced self-control in the SMIL (code 4986'-/), colours 7 and 3 chosen first in the colour choice method, high aggressiveness and propensity for violent unlawful acts (s+!! m-!!!) in the Szondi test, and generalised aggressive tendencies in the Verbal Frustration Test, which she developed to replace the Rosenzweig test as insufficiently sensitive to aggression. Adolescents facing a harsh break of childhood stereotypes may develop suicidal thoughts (SMIL profile 2"4'-/9, specific colour sequences, s-! reactions in the Szondi test), harmful habits or antisocial acts. The theses conclude that criminal tendencies are not innate, but the instability of a poorly integrated personality leads to antisocial behaviour under certain conditions, marked by spontaneity and aggressiveness in an immature personality with weak self-control and an egocentric, primitive hierarchy of values. Forensic psychologists working with juveniles can use these risk markers.

Keywords: crime prevention, adolescents and young people, aggressiveness, spontaneity, self-control, hierarchy of values, SMIL, Szondi test, Verbal Frustration Test, antisocial behaviour, suicidal tendencies.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 18.12.2017.*

Повний текст

Текст тезисов. Если в приведенных исследованиях в моей предыдущей статье (об опыте применения психодиагностики в судебно-экспертной практике) перед нами раскрылись типы уже сложившихся преступников, то для предупреждения преступности важно обратить внимание на подростков и молодежь, так как в этом возрасте превентивные меры уместны и своевременны.

Личностная предиспозиция к криминальным наклонностям вне грубой патологии в основном выражается в плохо контролируемой агрессивности, которая сочетается с высокой спонтанностью и низким уровнем самосознания, что часто лежит в основе противоправного криминального поведения.

В эпоху перемен и социальных пертурбаций, когда прежняя идеология и ценности рушатся, а новые идеалы еще не сформированы, разрушенной и искаженной оказывается модель социально желательной личности и иерархия ценностей, что в первую очередь сказывается на молодом, нарождающемся поколении и проявляется разочарованностью, нигилизмом, негативным отношением к окружающим взрослым, бунтарскими тенденциями с отрицанием любых авторитетов. Это улавливают показатели психодиагностических методик - высокий профиль по шкалам импульсивности, иррациональности, ригидности при сниженном самоконтроле в методике СМИЛ 4986'-/, выбор цветов 73 на первых позициях, высокие показатели агрессивности и склонности к насильственным противоправным действиям (s+!!m-!!!) по тесту Сонди, генерализованные агрессивные тенденции в Вербальном фрустрационном тесте (методика, разработанная нами вместо слабо реагирующего на выявление агрссивности теста Розенцвега).

У подростков на фоне жестокой ломки привычных с детства стереотипов и столкновения с правдой реальной жизни могут возникнуть мысли о самоубийстве (профиль СМИЛ 2"4'-/9, выбор МЦВ 60752341 или 51074623, s-! реакции по данным теста Сонди) или

появиться пагубные привычки и пристрастия, а также действия, которые подпадают под рубрику антисоциальных.

Криминальные тенденции не являются природно заложенными. Но вот неустойчивость слабо интегрированной личности в определенных условиях приводит к антисоциальному поведению. При этом мы видим признаки повышенной спонтанности поведения в сочетании с агрессивностью при незрелой структуре личности, когда не сформирован самоконтроль и эгоцентрично-примитивна иерархия ценностей - без опоры на мораль вокруг нас и нравственность – внутри нас.

References

1. Sobchyk L. N. Zapobihannia zlochynnosti [Crime Prevention]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2017. Vol. 2, No. 6 (12). URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/772-sobchik-l-n-preduprezhdenie-prestupnosti (onovlena versiia vid 05.09.2021). [in Ukrainian].